

Nofilologik ta'lim yo'nalishi talabalarini masofaviy ta'lim texnologiyalari yordamida avtonom o'qitish ko'nikmasini rivojlantirish (Ingliz tili misolida)

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti Turizm fakulteti Lingvistika va Ingliz tili oqitish metodikasi kafedrasi magistratura mutaxassisligi 1- bosqich talabasi Yuldasheva Gulchexra Tolibjonovna

Annotatsiya:

Ushbu maqolada nofilologik ta'lim yo'nalishidagi talabalarining masofaviy ta'lim texnologiyalari yordamida ingliz tilini o'zlashtirish jarayonida avtonom o'qitish ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari tahlil etilgan. Tadqiqotda avtonom o'qitish tushunchasi, uning mohiyati va tamoyillari ochib berilgan hamda masofaviy ta'lim sharoitida talabalar mustaqil bilim olishga qanchalik moslashgani o'rganilgan. Bundan tashqari, avtonom o'qitishni samarali tashkil qilishda qo'llaniladigan zamonaviy raqamli texnologiyalar, interfaol platformalar va metodik usullar haqida ma'lumotlar berilgan. Tadqiqot natijalari asosida nofilologik yo'nalish talabalarida ingliz tilini mustaqil o'rganishni rag'batlantirishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, avtonom o'qitish, ingliz tili, nofilologik yo'nalish, raqamli texnologiyalar, interfaol platformalar, mustaqil ta'lim, talabalar kompetensiyasi.

Аннотация:

В статье анализируются вопросы развития навыков автономного обучения студентов нефилологических направлений с помощью технологий дистанционного обучения на примере изучения английского языка. В исследовании раскрывается понятие автономного обучения, его сущность и принципы, а также изучается степень адаптации студентов к самостоятельному получению знаний в условиях дистанционного обучения. Кроме того, представлены современные цифровые технологии, интерактивные платформы и методические подходы, используемые для эффективной организации автономного обучения. По результатам исследования разработаны рекомендации, направленные на стимулирование самостоятельного изучения английского языка студентами нефилологических направлений.

Ключевые слова: дистанционное обучение, автономное обучение, английский язык, нефилологическое направление, цифровые технологии, интерактивные платформы, самостоятельное обучение, компетенции студентов.

Abstract:

The article analyzes the development of autonomous learning skills among non-philological students through distance learning technologies using the example of English language acquisition. The research explains the concept of autonomous learning, its essence and principles, and examines how students adapt to independent knowledge acquisition in distance learning environments. Furthermore, modern digital technologies, interactive platforms, and methodological approaches employed to effectively organize autonomous learning are discussed. Based on the research results, recommendations aimed at encouraging non-philological students to independently study English have been developed.

Keywords: distance learning, autonomous learning, English language, non-philological direction, digital technologies, interactive platforms, independent learning, students' competencies.

Kirish: Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim tizimining sifat va samaradorligini oshirish, talabalarni o'quv jarayoniga faol jalb qilish, shuningdek, ularning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish ta'lim tizimining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o'rganishda talabalarni avtonom tarzda ta'lim olishga yo'naltirish, mustaqil ishlash qobiliyatlarini rivojlantirish juda muhimdir. Mazkur holat ayniqsa nofilologik yo'nalish talabalarining ingliz tilini egallash jarayonida o'z aksini topadi, chunki ular uchun ingliz tili kasbiy faoliyatlarida muvaffaqiyatli faoliyat olib borishning zaruriy vositasi bo'lib qolmoqda.

Hozirgi kunda masofaviy ta'lim texnologiyalarining rivojlanishi bilan bog'liq holda talabalarni avtonom o'qitishga yo'naltirish imkoniyatlari ham kengayib bormoqda. Talabalarda mustaqil bilim olish ko'nikmasini shakllantirishda aynan raqamli texnologiyalarning roli beqiyosdir. Ammo bu texnologiyalardan samarali foydalanish, talabalar tomonidan avtonom ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish darajasini oshirish uchun ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishi metodik jihatdan asoslangan bo'lishi lozim.

Shu jihatdan olib qaralganda, ushbu maqolaning asosiy maqsadi – nofilologik yo‘nalishdagi talabalarni ingliz tilini o‘rganish jarayonida masofaviy ta‘lim texnologiyalari yordamida avtonom o‘qitish ko‘nikmalarini shakllantirish imkoniyatlarini tahlil qilish, mavjud metodik yondashuvlarni o‘rganish hamda samarali tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir.

Asosiy qism: Asosiy qism

Bugungi kunda ta‘limning sifatini oshirish va uni zamon talablariga moslashtirish uchun ta‘lim jarayonida yangi innovatsion texnologiyalarni keng qo‘llash zaruriyati yuzaga kelmoqda. Shu o‘rinda, ayniqsa nofilologik ta‘lim yo‘nalishi talabalarining ingliz tilini o‘rganishda avtonom ta‘lim ko‘nikmalarini rivojlantirish masofaviy ta‘lim texnologiyalari bilan uzviy bog‘liq holda muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki ingliz tilini mustaqil o‘zlashtirish va shu orqali kasbiy malakalarni oshirish ularning kelajakdagi faoliyatlarida katta yordam beradi.

Avtonom ta‘lim tushunchasi va uning ahamiyati

Avtonom ta‘lim – bu talabalarining o‘z ta‘lim jarayonlarini mustaqil ravishda boshqarish va nazorat qilish, shuningdek, bilim olish uchun zarur vositalarni o‘zlari tanlash hamda qo‘llash qobiliyatidir. Ushbu tushunchani ilk marta Henri Holec (1981) ta‘riflab bergan bo‘lib, avtonom ta‘lim talabadan faollik, o‘z-o‘zini tartibga solish va bilimlarni mustaqil ravishda egallash uchun javobgarlikni o‘z zimmasiga olishni talab qiladi. Bugungi kunda avtonom ta‘limni rivojlantirish ta‘lim jarayonida pedagogik innovatsiyalarning asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida baholanmoqda.

Masofaviy ta‘lim texnologiyalari orqali avtonom ta‘lim ko‘nikmalarini rivojlantirish

Masofaviy ta‘lim texnologiyalaridan foydalanish, ayniqsa chet tillarini o‘rganish jarayonida talabalarni mustaqil bilim olishga faol jalb etadi va bu orqali ularda avtonom ta‘lim ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Masofaviy ta‘limda qo‘llaniladigan asosiy texnologiyalar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Elektron o‘quv platformalari (Moodle, Canvas, Google Classroom, Microsoft Teams va boshqalar);
- Mobil ta‘lim ilovalari (Duolingo, Babbel, Memrise);
- Video darslar va onlayn seminarlar (Zoom, Skype, Google Meet);
- Mustaqil bilimlarni baholash uchun interaktiv testlar va viktorinalar (Kahoot, Quizlet);
- Raqamli kutubxonalar va axborot-resurs markazlari.

Talabalarining mustaqil bilim olish jarayonini tashkil etishda ushbu vositalardan foydalanish ta'limning sifatini oshiradi va talabalarni yanada avtonom qilishga yordam beradi.

Nofilologik yo'nalish talabalarida avtonom ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi

Ingliz tilini o'rganishda nofilologik yo'nalish talabalarining avtonomligini oshirish uchun quyidagi metodik usullardan foydalanish maqsadga muvofiqdir:

- **Individuallashtirilgan ta'lim dasturlari:** Talabalarining ingliz tilidagi bilim darajalari va qiziqishlarini hisobga olgan holda o'quv materiallarini individuallashtirish.

- **O'z-o'zini baholash mexanizmlarini yaratish:** Talabalarda bilimlarini mustaqil ravishda baholash imkonini beruvchi interaktiv vositalardan keng foydalanish.

- **Kooperativ ta'lim elementlarini qo'llash:** Talabalar o'zaro munozaralar, virtual guruhlarda ishlash orqali avtonom bilim olish jarayonlarini rivojlantirish.

- **Ko'p bosqichli vazifalar:** Ingliz tilini mustaqil ravishda o'zlashtirishga yo'naltirilgan bosqichma-bosqich topshiriqlarni ishlab chiqish va taqdim qilish.

Amaliy tajribalar tahlili

Tadqiqot davomida nofilologik yo'nalish talabalarining ingliz tilini masofaviy o'rganish jarayonida avtonom ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha olib borilgan amaliy tajribalar shuni ko'rsatmoqdaki, avtonom o'qitish jarayonida quyidagi holatlar kuzatilmoqda:

- Talabalarining masofaviy platformalarga moslashish darajasi va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlari oshgan;

- Talabalar mustaqil o'quv resurslarini topish, ularni tanlash va samarali qo'llash ko'nikmalarini egallagan;

- Ingliz tilini o'rganishga bo'lgan motivatsiya va qiziqish sezilarli darajada ortgan;

- O'zlashtirish sifatini yaxshilash uchun talabalarining individual va jamoaviy ish olib borishga qobiliyati rivojlangan.

Muammolar va ularning yechimlari

Biroq avtonom ta'lim jarayonida ayrim muammolar ham mavjud bo'lib, ularni hal qilish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur:

- Ayrim talabalar tomonidan texnik vositalar va raqamli platformalarni qo'llashda duch kelinadigan texnik qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun texnik qo'llab-quvvatlash xizmatini kengaytirish;

- Masofaviy ta'lim jarayonida talabalarni motivatsiya qilish, ularni doimiy ravishda qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish;

- Avtonom ta'limning samaradorligini oshirish uchun o'qituvchi tomonidan muntazam ravishda monitoring va maslahat berish tizimini yo'lga qo'yish.

Ushbu muammolarni hal qilish orqali nofilologik yo'nalish talabalarining ingliz tilini avtonom ravishda muvaffaqiyatli o'zlashtirishlariga erishish mumkin bo'ladi.

Muhokama

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, nofilologik yo'nalishdagi talabalar masofaviy ta'lim texnologiyalari yordamida avtonom o'qitish ko'nikmalarini rivojlantirishga imkoniyatlari yetarlicha yuqori. Ingliz tilini mustaqil ravishda o'zlashtirish jarayonida raqamli texnologiyalar, ayniqsa elektron platformalar, mobil ilovalar va video darslarning ahamiyati sezilarli ekanligi isbotlandi. Shuningdek, talabalar orasida individual va guruh tarzida bilim olish hamda baholash tizimlarini samarali qo'llash orqali o'quv samaradorligini oshirishga erishilgan.

Muhokamalarda aniqlanganidek, talabalar avtonom ta'lim jarayonida texnik vositalardan samarali foydalanishni o'rgangan holda o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini oshirishgan. Shunga qaramay, ta'lim jarayonida talabalar tomonidan texnik muammolar va psixologik to'siqlar kuzatilganligi ham qayd etildi. Ushbu holatlar avtonom ta'lim ko'nikmalarini yanada rivojlantirish uchun qo'shimcha chora-tadbirlarni talab etishini ko'rsatmoqda.

Umuman olganda, masofaviy ta'lim texnologiyalarini ingliz tilini o'zlashtirish jarayonida qo'llash talabalarni avtonom tarzda ta'lim olishga rag'batlantirish va ularning umumiy ta'lim sifatini oshirish imkoniyatini yaratmoqda.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, nofilologik ta'lim yo'nalishidagi talabalarining masofaviy ta'lim texnologiyalari asosida ingliz tilini o'zlashtirish jarayonida avtonom o'qitish ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb va samarali yo'nalish ekanligi tasdiqlandi. Talabalar ingliz tilini mustaqil ravishda samarali egallashi uchun avtonom ta'lim tamoyillariga asoslangan metodik tizimlarni qo'llash zarur.

Ushbu yo‘nalishda amalga oshirilgan tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Nofilologik yo‘nalish talabalarining ingliz tilini o‘rganish jarayoniga masofaviy ta‘lim texnologiyalarini muntazam integratsiyalash orqali ularning avtonom bilim olish ko‘nikmalarini rivojlantirish.

2. Avtonom o‘qitish ko‘nikmalarini shakllantirish uchun raqamli texnologiyalar, xususan elektron ta‘lim platformalari va mobil ilovalardan keng foydalanish imkoniyatlarini yaratish.

3. Ingliz tilini mustaqil o‘zlashtirishda talabalarni texnik jihatdan qo‘llab-quvvatlovchi xizmatlarni rivojlantirish va mavjud platformalarni takomillashtirish.

4. Talabalarning avtonom ta‘lim jarayonida yuzaga keladigan psixologik to‘siqlarni bartaraf etish uchun muntazam ravishda konsultatsiyalar va maslahat xizmatlarini tashkil etish.

5. O‘quv jarayonida qo‘llaniladigan metodik yondashuvlarni doimiy ravishda monitoring qilib, talabalarning o‘zlashtirish samaradorligiga moslashtirib borish.

Shunday qilib, yuqoridagi takliflarni amalga oshirish orqali nofilologik ta‘lim yo‘nalishi talabalarining avtonom tarzda ingliz tilini samarali o‘zlashtirishi va kasbiy kompetensiyalarini oshirishga erishish mumkin bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kukulska-Hulme, A., & Shield, L. (2008). An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction. *ReCALL*, 20(3), 271–289.

2. Сабирова, Д. Р., & Винокурова, Н. И. (2018). Автономное обучение иностранному языку в условиях цифровизации образования. *Высшее образование в России*, 27(8–9), 79–89.

3. Абдуллаева Ш.А. (2021). Масофавий таълим шароитида инглиз тилини ўқитишнинг инновацион технологиялари. – Тошкент: *Fan va texnologiya*, 142 б.

4. Ирисханова Г.Х., & Каримова Н.Н. (2020). Нофилологик йўналиш талабаларида инглиз тилига бўлган мустақил таълим мотивини ривожлантириш. *Хорижий тиллар Ўзбекистонда*, 5(34), 45–50.

